

กลุ่มที่ ๒

สรุปรายงานการบรรยาย

การฝึกอบรม หลักสูตร “การพัฒนานิติกระบวนกลาง” (พ.ต.ก.) รุ่นที่ ๖

หัวข้อวิชา การระงับข้อพิพาททางเลือก

วันจันทร์ที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ นาฬิกา

วิทยากร นายมนตรี ศิลป์มหาบัณฑิต ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

การพัฒนาการของการระงับข้อพิพาททางเลือก

ในสมัยก่อนคนตัดสินคดีความต้องอาศัยความชาญฉลาด ไหวพริบ เพราะสมัยก่อนยังไม่มีกติกากฎอะไร ของไทยก็มีในสมัยพ่อขุนรามคำแหง เมื่อมีการร้องทุกข์ก็จะใช้อำนาจตุลาการ กระบวนการทางศาลจึงเป็นแบบประเพณี Tradition

ข้อดีของกระบวนการทางศาล คือรวดเร็วในระดับหนึ่ง มีความน่าเชื่อถือ สามารถบังคับได้เลย ไม่แพงมาก เข้าถึงกระบวนการได้ง่าย สามารถดำเนินคดีได้ด้วยตัวเอง หรือมีความช่วยเหลือทางกฎหมาย เช่น คดีแรงงานมีนิติกรช่วยร่างฟ้องให้

เกิดคำถามว่า กระบวนการทางศาลก็ได้อยู่แล้ว ทำไมจึงต้องมีการระงับข้อพิพาททางเลือก คำตอบคือ ข้อพิพาทมันมีหลากหลาย การระงับข้อพิพาทแต่ละแบบอาจไม่สมบูรณ์ ขึ้นอยู่กับความต้องการของคู่พิพาท ดังนั้น วิธีการเดียวจึงอาจไม่เหมาะสมกับทุกๆเรื่อง จึงเกิดการระงับข้อพิพาททางเลือก

การระงับข้อพิพาททางเลือก

๑. การเจรจาต่อรอง
๒. การอำนวยความสะดวกเจรจา
๓. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
๔. การประเมินคดีเบื้องต้น
๕. Summary Jury Trial
๖. อนุญาโตตุลาการ

อนุญาโตตุลาการ คือ กระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยการให้คนกลางเข้ามาทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท ซึ่งคำชี้ขาด จะมีผลผูกพันคู่พิพาทให้ต้องปฏิบัติตาม

ที่มาและพัฒนาการของอนุญาโตตุลาการ

๑. ประเพณีทางการค้า
๒. สมาคมอาชีพ (พวกที่ทำธุรกิจประเภทเดียวกันมารวมตัวกัน สร้างกติการ่วมกัน มีผลใช้บังคับระหว่างกัน)
๓. อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ
๔. สนธิสัญญาทางการค้าและการลงทุน

ทำไมต้องอนุญาโตตุลาการ

๑. ความรวดเร็ว
๒. ความลับ
๓. ความยืดหยุ่นและควบคุมได้
๔. ความเชี่ยวชาญ
๕. ความเป็นสากล
๖. มีผลบังคับได้

ประเภทของอนุญาโตตุลาการ

๑. อนุญาโตตุลาการในศาลและนอกศาล
๒. อนุญาโตตุลาการเฉพาะกิจกับอนุญาโตตุลาการสถาบัน
๓. อนุญาโตตุลาการในประเทศและระหว่างประเทศ

กฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.๒๕๔๕
๒. ข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรมว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการ
๓. New York Convention ซึ่งผูกพันสมาชิกให้ต้องยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาด ของไทยจะมีอยู่ในมาตรา ๔๕ พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ

หลักกฎหมายอนุญาโตตุลาการ

๑. SEPARABILITY OF ARBITRAL CLAUSE ความสมบูรณ์ของข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ
๒. COMPETENCE – COMPETENCE ความสามารถในการมีอำนาจในการวินิจฉัยข้อพิพาทหรือไม่

ในหลักเรื่องความสมบูรณ์และเรื่องความสามารถนั้นในมาตรา ๒๔ กำหนดให้คณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจวินิจฉัยของเขตอำนาจของตน รวมถึงความมีอยู่หรือความสมบูรณ์ของสัญญาอนุญาโตตุลาการ ความสมบูรณ์ของการตั้งคณะอนุญาโตตุลาการ และประเด็นข้อพิพาทอันอยู่ภายใต้ขอบเขตอำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการ

๓. PARTY AUTONOMY คู่ความเป็นใหญ่

คู่สัญญาจะเป็นผู้กำหนด เช่น เรื่องการส่งคำคู่ความ การติดต่อ จำนวน และวิธีการตั้งอนุญาโตตุลาการ ภาษา สถานที่ทำอนุญาโตตุลาการ การสืบพยาน

๔. CONFIDENTIALITY ความลับ

คือ เป็นความความลับจนกว่าจะเปิดเผย ซึ่งต่างการกระบวนการศาลที่ต้องพิจารณาโดยเปิดเผย

๕. BINDING ผลผูกพัน

มีผลผูกพันใน

๑) ข้อตกลง / สัญญา มีรองรับไว้ใน

มาตรา ๑๑ สัญญาอนุญาโตตุลาการ หมายถึง สัญญาที่คู่สัญญาตกลงให้ระงับข้อพิพาททั้งหมดหรือบางส่วนที่เกิดขึ้นแล้วหรืออาจเกิดขึ้นในอนาคต ไม่ว่าจะเกิดจากนิติสัมพันธ์ทางสัญญาหรือไม่ โดยวิธีอนุญาโตตุลาการ ทั้งนี้ สัญญาอนุญาโตตุลาการอาจเป็นข้อสัญญาหนึ่งในสัญญาหลัก หรือเป็นสัญญาอนุญาโตตุลาการแยกต่างหากก็ได้

มาตรา ๑๒ ความสมบูรณ์แห่งสัญญาอนุญาโตตุลาการและการตั้งอนุญาโตตุลาการย่อมไม่เสียไป แม้ในภายหลังคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตายหรือสิ้นสุดสภาพความเป็นนิติบุคคล ถูกพิทักษ์ทรัพย์ เต็ดขาด หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

มาตรา ๑๓ เมื่อมีการโอนสิทธิเรียกร้องหรือความรับผิดชอบใด สัญญาอนุญาโตตุลาการที่มีอยู่เกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องหรือความรับผิดชอบนั้น ย่อมผูกพันผู้รับโอนด้วย

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องคดีเกี่ยวกับข้อพิพาทตามสัญญาอนุญาโตตุลาการโดยมิได้เสนอข้อพิพาทนั้นต่อคณะอนุญาโตตุลาการตามสัญญา คู่สัญญาฝ่ายที่ถูกฟ้องอาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจไม่ช้ากว่าวันยื่นคำให้การหรือภายในระยะเวลาที่มีสิทธิยื่นคำให้การตามกฎหมาย ให้มีคำสั่งจำหน่ายคดี เพื่อให้คู่สัญญาไปดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ...

๒) คู่พิพาท

ผลของคำชี้ขาด ข้อ ๔๘ คำชี้ขาดเป็นที่สุด และมีผลผูกพันคู่พิพาท ตั้งแต่วันที่ส่งสำเนาคำชี้ขาดไปถึงคู่พิพาทฝ่ายนั้น ให้คู่พิพาทปฏิบัติตามคำชี้ขาดโดยไม่ชักช้า

Arbitration Clause / สัญญาอนุญาโตตุลาการ/ข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ

หลักในมาตรา ๑๑ กำหนดว่า ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อคู่สัญญา

สัญญาอนุญาโตตุลาการ

๑. จำนวนอนุญาโตตุลาการ
๒. ภาษาที่ใช้
๓. ข้อบังคับอนุญาโตตุลาการ
๔. สถานที่ทำอนุญาโตตุลาการ
๕. กฎหมายที่ใช้ในการชี้ขาด
๖. ค่าธรรมเนียม ค่าปฎิการ และค่าใช้จ่าย

Case Study

๑. คดี ITV
๒. คดีการทางพิเศษ
๓. คดีจำโก้

ศาลชี้ว่าคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการไม่ชอบ โดยมองว่ากระบวนการ หรือขั้นตอน ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

เมื่อประเทศเข้าสู่ AEC เกิดมีแนวคิดการระงับข้อพิพาทออนไลน์ Online Dispute Resolution ได้มีการสร้างหลักเกณฑ์ กติกา เพื่อใช้ระงับข้อพิพาทที่เกิดจากการขายสินค้า

๑. เพื่อคุ้มครองตัวผู้บริโภคทั่วโลก
๒. สร้างความเชื่อมั่นในการสร้าง e-commerce

ขอบเขตการนำ ODR ไปใช้ /Scope of ODR application

๑. ต้องเป็นการซื้อขายระหว่างประเทศ ที่มีมูลค่าไม่มาก
๒. ดูแลเรื่องการซื้อขายและบริการ
๓. ที่มีการสื่อสารผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์
๔. ที่มีข้อตกลงกันอย่างชัดเจน

วิธีการของการระงับข้อพิพาทออนไลน์ ODR

๑. เจริญ
  ๒. ไกล่เกลี่ยโดยมีคนกลางประสาน
  ๓. อนุญาโตตุลาการ
- .....

หัวข้อวิชา การระงับข้อพิพาทและการไกล่เกลี่ย

วันจันทร์ที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ นาฬิกา

วิทยากร นายเนติภูมิ มายสกุล

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

ของมนุษย์ทุกคนล้วนมีความแตกต่างกัน ความแตกต่างกันล้วนเป็นบ่อเกิดของความขัดแย้ง เช่น การเมือง ความเชื่อ ศาสนา ฐานะ การศึกษา เป็นต้น แต่ถ้าเราเคารพซึ่งกันและกัน ก็จะไม่ขัดแย้งกัน

การระงับข้อพิพาท คือ การยุติข้อพิพาท ข้อโต้แย้ง ข้อเรียกร้อง ระหว่างคู่พิพาท ไม่ว่าจะเกิดขึ้นจากนิติกรรม หรือนิติเหตุ โดยสันติวิธี ไม่ว่าจะป็นกรณีที่คู่พิพาทเจรจาจากกันเอง หรือมีบุคคลที่สามช่วยเจรจา หรือชี้ขาดข้อพิพาท

วิธีการระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี ไม่ใช้ความรุนแรง มี ๔ วิธี คือ

๑. การเจรจาต่อรอง เป็นการระงับข้อพิพาทที่ทั้ง ๒ ฝ่าย เจรจาทกลงกันเอง การตัดสินใจต่างๆในการยุติข้อพิพาทขึ้นอยู่กับมติของคู่พิพาท

๒. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท คือ การที่คู่พิพาทยินยอมให้บุคคลที่สาม ซึ่งเป็นคนกลาง ที่ไม่มีอำนาจชี้ขาดข้อพิพาท เป็นผู้ชี้ช่องทางช่วยเหลือในการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้ทั้งสองฝ่ายยินยอมลดหย่อนผ่อนปรนให้แก่กัน จนกระทั่งสามารถตกลงกันได้

๓. การอนุญาโตตุลาการ เป็นวิธีการระงับข้อพิพาทซึ่งคู่พิพาทตกลงกันตั้งบุคคลที่สาม ขึ้นมาเพื่อวินิจฉัยข้อพิพาทระหว่างกัน เมื่ออนุญาโตตุลาการชี้ขาดอย่างใดแล้ว ย่อมผูกมัดคู่พิพาท (หากจะถอนตัวจะถอนตัวฝ่ายเดียวไม่ได้)

๔. การฟ้องร้องคดีต่อศาล คือ การที่คู่ความนำเสนอพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ข้อเรียกร้อง หรือข้อต่อสู้ของตน และให้ศาลเป็นผู้ตัดสินชี้ขาด โดยอาศัยกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสินคดี

การระงับข้อพิพาททางเลือก หมายถึง วิธีการระงับข้อพิพาทนอกเหนือจากการฟ้องร้องคดีต่อศาล เช่น การเจรจา การไกล่เกลี่ย

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มีทั้งการไกล่เกลี่ยในศาล และการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องหรือการไกล่เกลี่ยนอกศาล

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทถูกบรรจุอยู่ในแผนยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๐ ในพันธกิจที่ ๑ การอำนวยความสะดวกยุติธรรมมีมาตรฐานระดับสากล คือ การระงับข้อพิพาททางเลือก ด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม เช่น การไกล่เกลี่ย และการอนุญาโตตุลาการ เป็นต้น

สำหรับนโยบายของท่านวีระพล ตั้งสุวรรณ ประธานศาลฎีกา ด้านการอำนวยความสะดวกยุติธรรมและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ข้อ ๑.๗ สนับสนุนการพิจารณาคดีโดยส่งเสริมและพัฒนากระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก

คณะกรรมการบริหารงานการไกล่เกลี่ยประจำศาล

ผู้บริหารสูงสุดของศาลนั้น เป็นผู้แต่งตั้ง ซึ่งประกอบด้วย ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม จำนวน ๕ คน แต่ไม่เกิน ๙ คน ซึ่งต้องเป็นข้าราชการเท่านั้น ไม่นับรวมถึงลูกจ้างด้วย

กรณีของผู้ประนีประนอม จะมี ๒ ประเภท

๑. ผู้ประนีประนอมที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานศาลยุติธรรม
๒. ผู้ประนีประนอมแบบบัญชีรายชื่อ (ยังไม่ขึ้นทะเบียน)

คุณสมบัติของผู้ประนีประนอมที่สำคัญ คือ

๑. เป็นผู้เสียสละ พร้อมอุทิศเวลาในการปฏิบัติหน้าที่
๒. ไม่เป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม
๓. ไม่เป็นผู้พิพากษาสมทบ (มีบทเฉพาะกาล ภายใน ๗ ปี นับแต่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๔ เป็นต้นไปไม่เกิน ๗ ต.ค. ๖๑)
๔. การขึ้นทะเบียนเป็นดุลพินิจของเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม
๕. ทะเบียนผู้ประนีประนอมสิ้นผลทุกๆ ๒ ปี
๖. การต่อทะเบียน ต้องทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยไม่น้อยกว่าปีละ ๒๐ คดี

ประมวลจริยธรรมของผู้ประนีประนอม

- ห้ามตั้งชมรม สมาคม หรือประธานผู้ประนีประนอม เนื่องจากอาจกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่
- จริยธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่
- ให้ความรู้ความเข้าใจด้วยตัวเอง
- ความเป็นกลาง
- การรักษาความลับ
- จริยธรรมในการดำรงตนและครอบครัว
- เคารพกฎหมาย อยู่ในกรอบศีลธรรม จริยธรรม
- ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้รับผิดชอบราชการศาล
- ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต

การจำหน่ายชื่อผู้ประนีประนอมออกจากทะเบียน

- ตาย
- ลาออก
- ขาดคุณสมบัติ หรือลักษณะต้องห้าม
- ขาดการปฏิบัติหน้าที่ ๓ ครั้งติดต่อกัน โดยไม่มีเหตุสมควร
- ผิดจริยธรรมอย่างร้ายแรง เป็นต้น

.....

หัวข้อวิชา การวิจัยกฎหมาย

วันอังคารที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ นาฬิกา

วิทยากร นาย मुखเมธิน กลั่นนุรักษ์

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำสำนักประธานศาลฎีกา

งานวิจัยเป็นเรื่องธรรมดา ที่เราพบเจออยู่ทุกวัน ไม่ว่าจะเป็นการทำงานหรือปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นจากการทำงาน โดยทำปัญหาต่างให้เป็นเรื่องราวมากขึ้น ตัวอย่างเช่น การยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวเป็นคำร้องแผ่นเดียว โดยยังไม่ต้องยื่นหลักทรัพย์ด้วย โดยศาลจะอนุญาตให้ประกันโดยตีหลักประกันเท่าไร หรือไม่อนุญาตให้ประกัน ซึ่งถือเป็นการปัญหา ก็เป็นการวิจัยเช่นกัน

การวิจัย คือ การต้องการความรู้ใหม่ ซึ่งเกิดขึ้นไม่ต้องมาก แต่เป็นความรู้ใหม่ หรือเพื่อแก้ปัญหา เพราะการไม่มีการวิจัยก็ไม่มี การแก้ปัญหาอะไรใหม่ๆ

การวิจัยนั้นต่างจากการทำรายงาน โดยการทำรายงานคือการรวบรวมข้อมูลซึ่งอาจค้นคว้าจากหนังสือต่างๆ

ความสำคัญของการวิจัย คือการสร้างองค์ความรู้ใหม่ และทดลองใหม่ ที่จะนำไปใช้แก้ปัญหา

การวิจัยมี ๒ รูปแบบ คือ

๑. อยากรู้ปัญหาเพื่อจะรู้ เพื่อจะเป็นพื้นฐานประโยชน์ต่อไป
๒. อยากรู้บางเรื่องที่เป็นปัญหาที่จะให้เกิดผลจริงๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. วิจัยเพื่อประเทืองปัญญา คือ การค้นคว้าที่เป็นประโยชน์ในอนาคต เป็นการวิจัยเพื่อให้ได้ความถูกต้องทางวิชาการ คำตอบที่ได้จะเป็นแหล่งความรู้ที่จะใช้สำหรับการศึกษาต่อไป เช่น ประวัติศาสตร์ของคณิตศาสตร์ เกิดเลข ๑-๑๐ ก่อน หลายร้อยปีผ่านไป จึงคิดได้ว่ามีเลข ๐ ที่สามารถคำนวณอะไรก็ได้ และก่อผลมหาศาล ซึ่งก่อนคิดไม่ได้ต้องการแก้ปัญหา

๒. การวิจัยเชิงประยุกต์ คือ ต้องการให้เกิดผลอะไรบางอย่าง เป็นการวิจัยที่มีเป้าหมายของวัตถุประสงค์ เพื่อนำคำตอบที่ได้ไปใช้ในการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกกฎหมายที่มีผลบังคับใช้อยู่ การวิจัยจึงนำไปสู่การตรากฎหมายใหม่ ตีความกฎหมาย หรือการบังคับใช้กฎหมายที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

โดยหลักการวิจัยกฎหมาย จะพูดถึงกฎหมายเป็นหลัก แต่ในความเป็นจริงแล้ว การวิจัยเกี่ยวกับการทำงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งหมดน่าสนใจกว่า จะเกิดผลได้จริงกว่า

ตัวอย่างการทำวิจัย เรื่อง แนวโน้มอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ซึ่งศึกษาวิจัยจากสำนวนคดีที่ฟ้องและสัมภาษณ์ผู้กระทำความผิดถึงความคิดและทรรศนะว่าทำไมถึงกระทำความผิด

ประเภทของการวิจัยแบ่งเป็น ๒ ทาง คือวิจัยเชิงคุณภาพ และวิจัยเชิงปริมาณ แต่บางครั้งเป็นเรื่องที่ต้องผสมผสานกัน อยู่ทำงานจะใช้ว่าเกี่ยวกับอะไร

วิจัยเชิงคุณภาพ คือ การวิจัยศึกษาที่ไม่ใช้ตัวเลขโดยตรง แต่ใช้วิธีสังเกตการณ์ วิธีสัมภาษณ์ วิธีดูว่าเป็นอย่างไร ข้อดีของการวิจัยเชิงคุณภาพสามารถบอกได้ว่าทำไม

ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ จะบอกได้ว่าเท่าไร ดูแน่นอนกว่า แต่บางครั้งไม่บอกได้ว่าทำไม

ตัวอย่างเช่น ระบบการประเมินความเสี่ยงในการปล่อยชั่วคราว โดยหลักคือการเอาสำนวนที่ปล่อยชั่วคราวมาดู ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกามีการกรอกข้อมูลของผู้กระทำผิด และมีการถอดตัวแปรออกมาว่าความผิดที่ผู้กระทำผิดนี้มีลักษณะใด คนไม่หนีมีลักษณะใด อายุการกระทำผิด และการศึกษา ซึ่งตัวเลขจากข้อมูลนี้จะเสนอผู้พิพากษา ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ บอกผลได้ แต่ไม่สามารถบอกปัญหาได้ ๑๐๐% ว่าสิ่งเหล่านี้ทำไมถึงมีผล ซึ่งการศึกษาวิเคราะห์อาจต้องใช้ข้อมูลในเชิงอื่น เช่น การสัมภาษณ์ประกอบ

ขั้นตอนและวิธีการวิจัย

๑. แสวงหาจุดเริ่มต้น
๒. ทบทวนวรรณกรรม
๓. กำหนดโจทย์วิจัย
๔. กำหนดระเบียบวิธีวิจัย
๕. การเก็บข้อมูล
๖. การวิเคราะห์ข้อมูล
๗. การนำเสนอ

๑. การเริ่มต้นคือเราจะหาอะไรมาวิจัย เช่น การเริ่มต้นจากปัญหาที่เราพบจากการทำงาน เช่น สำนวนหาย หาไม่เจอ ต้องทำอย่างไร

- หรือปัญหาจากประสบการณ์ตรง หรือจากเหตุที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว
- หรือความอยากรู้อยากเห็น ก็เป็นแหล่งที่มาของการแสวงหาคำตอบ ตั้งคำถามจากสิ่งที่เกิดขึ้น ก็อาจทำให้หาคำตอบได้

๒. ทบทวนวรรณกรรม คือ มีการค้นคว้าโดยการกำหนดหัวข้อต้องไม่ซ้ำกับของคนอื่น การทบทวนวรรณกรรมเป็นเรื่องสำคัญว่าการทำวิจัยของเราเป็นไปได้หรือไม่ และใครเคยค้นคว้าในประเด็นเดียวกันหรือไม่ การค้นคว้าจะทำให้งานวิจัยสามารถต่อยอดไปได้

๓. การกำหนดหัวข้อวิจัย คือ การกำหนดแนวทางว่าหัวข้อนั้นมีแนวทางนำไปสู่คำตอบหรือไม่ เพราะการตั้งหัวข้อบางครั้งไม่นำไปสู่คำตอบ ถ้าตั้งหัวข้อดีก็จะนำไปสู่คำตอบได้ เมื่อได้หัวข้อแล้ว การกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ต้องกำหนดตัวแปรในการวิจัย เช่น เรื่องการข้ามถนน การกำหนดตัวแปรเป็นเรื่องความระมัดระวัง หรือปริมาณยวดยาย ปริมาณคนข้ามถนน และตั้งสมมุติฐานว่าอะไรคือปัจจัยตามตัวแปร

๔. ระเบียบวิธีวิจัย คือ วิธีคิดวิธีวิจัย เช่น กำหนดวิธีวิจัยด้วยวิธีการค้นคว้า การเก็บข้อมูลก็จะเก็บจากเอกสาร คือค้นคว้าเอกสารจากวิชาการ

- การวิจัยเชิงมานุษยวิทยา เป็นการวิจัยจากการสังเกต จะไม่ตั้งคำถาม
- การวิจัยเชิงทดลอง สามารถประยุกต์ใช้ในงานศาลได้ในกรณีเบิกความ

๕. การเก็บข้อมูล : การวิจัยที่กระบวนการยุติธรรมทำบ่อย คือการใช้วิธีการสัมภาษณ์ ที่ทำบ่อยคือโฟกัสกลุ่ม คือมีกลุ่มสัมภาษณ์ มี ๒ ทางคือ ถ้าเราสัมภาษณ์คนเดียว เจาะจง ก็จะใช้เวลานาน ก็ได้ข้อมูลระดับดี ถ้าเราเลือกคนที่สัมภาษณ์ถูกต้อง ต้องรู้จริงในเรื่องที่สัมภาษณ์

- แต่ถ้าเป็น Focus Group อาจสัมภาษณ์อย่าง ๒-๓ คน แล้วสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูล ซึ่งวิธีนี้ข้อมูลที่ได้จะต่างกัน จะดีกว่า ข้อมูลความคิดจะได้ประโยชน์หลากหลายในการแสวงหาคำตอบ
- การสัมภาษณ์ที่เจาะจง จะมีข้อจำกัดที่จะต้องสัมภาษณ์คนที่รู้เรื่องนั้นๆ
- การสัมภาษณ์โดยสัมภาษณ์อย่าง คือ การหากลุ่มตัวอย่างโดยจะได้ข้อมูลเชิงปริมาณ การสัมภาษณ์มี ๒ แบบ คืออาศัยหลักความน่าจะเป็น หรือสัมภาษณ์แบบไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น ซึ่งการสัมภาษณ์จะมีปัญหาเรื่องการคำนวณว่าจะใช้แทนประชาชนทั้งหมดได้หรือไม่ แต่ก็ใช่วิธีที่ได้คำตอบบางอย่าง

๖. หลังจากเก็บข้อมูลวิจัยต่อไปคือการวิเคราะห์

- การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ อธิบายเนื้อหาว่าเป็นอย่างไร กลุ่มประชากรให้ความเห็นอย่างไร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ตามเหตุผล
- วิเคราะห์เชิงตัวเลข ซึ่งตัวเลขเดียวกันแปลคนละแบบได้ ขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์และเหตุผล

๗. การเสนองานวิจัย

- การนำเสนอที่ดี รูปแบบที่ดี สำคัญกว่าการวิจัย
- การนำเสนอประเด็นต้องครบถ้วนตามหัวข้อที่วิจัยและรายละเอียดชัดเจน

องค์ประกอบข้อเสนอโครงการวิจัย

๑. ชื่อหัวข้อวิจัย ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
๒. ความสำคัญของปัญหาและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย
๓. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
๔. ขอบเขตของการวิจัย
๕. สมมุติฐานหรือกรอบแนวคิดของการวิจัย
๖. ประโยชน์ของการวิจัย
๗. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
๘. วิธีดำเนินการวิจัย
๙. เอกสารอ้างอิง และประวัติผู้วิจัย

หัวข้อวิชา งานคดีและบังคับคดี

วันอังคารที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ นาฬิกา

วิทยากร นายศุภกิจ แย้มประชา ผู้พิพากษาประจำสำนักงานศาลยุติธรรม
ช่วยทำงานชั่วคราวในตำแหน่งผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธาน
ศาลฎีกาและคณะ

ศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานที่ให้บริการประชาชนที่คู่ความมีข้อพิพาท แต่จริงๆแล้ว สำนักงานศาลยุติธรรมเข้าไปเกี่ยวข้องเป็นคู่ความด้วยเช่นกัน ซึ่งมี ๕ หัวข้อ

๑. คดีที่ศาลยุติธรรมเข้าไปเป็นความ เริ่มจากจำนวนน้อยไปมาก

คดีแพ่ง (๖%) เป็นคดีที่สำนักงานศาลยุติธรรมถูกโต้แย้งสิทธิ คือถูกบุคคลภายนอกมาโต้แย้งสิทธิ สำนักงานศาลยุติธรรมก็จะเป็นโจทก์ฟ้อง หรือกรณีบุคคลภายนอกถูกสำนักงานศาลยุติธรรมโต้แย้งสิทธิ ก็จะมาฟ้องสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นจำเลย

คดีอาญา (๗%) เป็นคดีที่สำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้เสียหาย ไม่ว่าจะเป็ความผิดอันยอมความได้ หรือความผิดอันยอมความไม่ได้

คดีปกครอง (๗๗%) เป็นคดีที่สำนักงานศาลยุติธรรมเข้าไปเป็นคู่กรณี และเป็นคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง ตามพ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครอง มาตรา ๙ เช่น คดีปกครองที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล เกี่ยวกับคำสั่งลงโทษทางวินัย การโอน การย้าย หรือเป็นคดีที่เกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง เช่น สัญญาว่าจ้างก่อสร้างอาคารที่ทำการศาล บ้านพัก และคดีเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

คดีความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ปัจจุบันมีปริมาณที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากการใช้**มาตรการทางปกครอง**เป็นไปด้วยความยากลำบาก จึงต้องนำคดีที่สำนักงานศาลยุติธรรมมีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบในทางละเมิดไปฟ้องคดีต่อศาลปกครอง เพื่อให้ดำเนินการบังคับคดีกับเจ้าหน้าที่ที่ทำความผิดกับสำนักงานศาลยุติธรรม

ตัวอย่าง คดีละเมิดทำให้เกิดความเสียหายต่อศาลยุติธรรม เช่น คนขับรถประมาทและรถยนต์เสียหาย ปกติก็จะตั้งคณะกรรมการสอบสวน เมื่อได้ความว่าประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ก็จะออกคำสั่งให้ใช้ค่าสินไหมทดแทน ถ้าคนขับรถไม่ใช้ค่าสินไหมตาม พ.ร.บ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ก็ต้องใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ซึ่งไม่ผ่านกระบวนการบังคับคดี ซึ่งมักจะเกิดปัญหาในการยึดหรืออายัดทรัพย์ คือไม่สามารถไปยึดหรืออายัดได้ จึงเกิดข้อขัดข้องในการใช้มาตรการทางปกครอง จึงต้องแก้ปัญหาโดยการนำคดีไปฟ้องต่อศาลปกครอง เนื่องจากศาลปกครองมีสำนักบังคับคดีอยู่ในศาลปกครอง

๒. การดำเนินคดี

เนื่องจากศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานอิสระมีฐานะเป็นนิติบุคคล เมื่อมีคดีความไม่ว่าคดีแพ่ง คดีอาญา คดีปกครอง โดยหลักสำนักงานศาลยุติธรรมจะไม่ดำเนินคดีเอง แต่ให้พนักงานอัยการดำเนินคดีแทน

ประเด็นที่สำนักงานศาลยุติธรรมส่งคดีขาดอายุความแล้วไปให้พนักงานอัยการดำเนินคดีทางอัยการก็จะไม่ดำเนินคดีให้ หากมีกรณีแบบนี้ สำนักงานศาลยุติธรรมก็จะหาผู้รับผิดชอบและดำเนินการทางวินัยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นเรื่องอายุความฟ้องคดีปกครองเมื่อขาดอายุความแล้ว มาตรา ๕๒ วรรค ๒ ตามพ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติว่า การฟ้องคดีปกครองที่ยื่นเมื่อพ้นกำหนดเวลาการฟ้องคดีแล้ว ถ้าศาลปกครองเห็นว่าคดีที่ยื่นฟ้องนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม หรือมีเหตุจำเป็นอื่น โดยศาลเห็นเองหรือคู่กรณีมีคำขอ ศาลปกครองจะรับไว้พิจารณาก็ได้

ตัวอย่าง เอาคดีผิดสัญญาว่าจ้างก่อสร้างที่ขาดอายุความแล้วไปฟ้อง มีแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดว่าไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ จึงไม่รับฟ้อง

ถ้าเป็นกรณีตามสัญญาทางปกครองซึ่งเป็นการฟ้องคดีตาม มาตรา ๙ (๔) ซึ่งตามมาตรา ๕๑ กำหนดเรื่องอายุความไว้ว่า ต้องยื่นฟ้องภายใน ๕ ปี นับแต่วันที่รู้ หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกิน ๑๐ ปี นับแต่วันที่มิเหตุแห่งการฟ้องคดี

๓. คดีให้ความช่วยเหลือข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

นอกจากสำนักงานศาลยุติธรรมจะเป็นตัวความเองแล้ว ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษา ข้าราชการศาลยุติธรรม ลูกจ้าง พนักงานราชการ ก็อาจไปเกี่ยวข้องกับคดีสำนักงานศาลยุติธรรมก็ต้องเข้าไปช่วยเหลือ ซึ่งมีระเบียบ ก.บ.ศ. ว่าด้วยการช่วยเหลือข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมอันเนื่องมาจากการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๕๗ ซึ่งออกมาช่วยเหลือข้าราชการทุกคนที่ปฏิบัติราชการตามหน้าที่

๔. การเตรียมคดี

คดีแพ่ง จะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินการแทน ซึ่งสำนักงานศาลยุติธรรมมีหน้าที่ตรวจสอบว่า

- ศาลยุติธรรมถูกต้องแย้งสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายเรื่องใด
- ข้อกฎหมาย แนวฎีกา
- การบอกกล่าว ทวงถามให้ชำระหนี้ การยกเลิกสัญญา
- ความเสียหายมีจำนวนเท่าใดและใครต้องรับผิดชอบบ้าง
- อายุความ
- สถานะล้มละลาย
- ข้อเท็จจริงทั้งหมด
- รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

คดีอาญา จะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการโดยจะต้องมีการร้องทุกข์กล่าวโทษโดยศาลยุติธรรม เป็นผู้เสียหาย

๕. บทบาทของนิติกร ที่สำคัญ คือ การประสานงาน และการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การบังคับคดีแพ่งและคดีปกครอง

คดีแพ่ง กรณีสำนักงานศาลยุติธรรมขณะคดีจะบังคับคดีในฐานะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ก็จะต้องดำเนินการขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีเหมือนคดีแพ่งทั่วไป และคนที่ดำเนินการที่เกี่ยวกับการยึดอายัด ขายทอดตลาดก็คือเจ้าพนักงานบังคับคดี แต่ในส่วนของศาลยุติธรรมจะมีการตั้งข้าราชการศาลยุติธรรมเป็นคณะกรรมการสืบทรัพย์ ประมาณ ๓ คน เพื่อดูว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษาอยู่ที่ไหน ถ้าอยู่ที่เชียงใหม่ก็ตั้งข้าราชการในศาลจังหวัดเชียงใหม่เป็นคณะกรรมการสืบทรัพย์ เพื่อดำเนินการสืบหาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปที่สถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน และสังหาริมทรัพย์ต่างๆ เช่น สำนักงานขนส่ง เพื่อดูว่าเขามีสิทธิในรถยนต์ รถจักรยานยนต์หรือไม่ หรือสืบไปที่สำนักงานประปา หรือไฟฟ้า ว่ามีเงินประกันหรือไม่ และจะต้องตรวจสอบสถานะล้มละลายของลูกหนี้ตามคำพิพากษาด้วย เพราะจะมีเรื่องการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายด้วย

คดีปกครอง สัญญาทางปกครอง เรื่อง การว่าจ้างก่อสร้างที่ทำการศาล เมื่อศาลยุติธรรมขณะคดีก็พิพากษาให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นบริษัทผู้รับจ้างชำระหนี้เงิน ขั้นตอนการบังคับคดีจะไม่ผ่านทางเจ้าพนักงานบังคับคดี เพราะศาลปกครองจะมีสำนักงานบังคับคดีปกครองดำเนินการบังคับคดี ส่วนคณะกรรมการสืบทรัพย์ก็ยังคงมีหน้าที่สืบทรัพย์เช่นเดิม

การนับระยะเวลารับผิดในความชำรุดบกพร่อง

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๗๒(๔) ในการตรวจการจ้างและการควบคุมงานก่อสร้าง เมื่อคณะกรรมการตรวจการจ้างเห็นว่าเป็นการถูกต้อง ครบถ้วน เป็นไปตามแบบรูปรายการละเอียด และข้อกำหนดในสัญญาแล้ว **ให้ถือว่าผู้รับจ้างส่งมอบงานครบถ้วนตั้งแต่วันที่ผู้รับจ้างส่งงานจ้างนั้น**

ตัวอย่าง การนับระยะเวลาการประกันความชำรุดบกพร่องของงานซื้อหรืองานจ้าง เมื่อผู้รับจ้างได้ทำงานจ้างแล้วเสร็จตามสัญญา ผู้รับจ้างจะต้องส่งมอบงานจ้างดังกล่าวให้แก่ส่วนราชการผู้ว่าจ้าง โดยการแจ้งส่งมอบงานไปยังส่วนราชการผู้ว่าจ้าง ซึ่งการแจ้งส่งมอบงานดังกล่าว หากทำเป็นหนังสือย่อมมีผลนับแต่เวลาที่หนังสือส่งมอบงานไปถึงส่วนราชการผู้ว่าจ้างแล้ว เทียบเคียงตามหลักในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๙ และเมื่อส่วนราชการผู้ว่าจ้างได้รับทราบการส่งมอบงานของผู้รับจ้างแล้ว คณะกรรมการตรวจการจ้างก็จะทำการตรวจรับงานจ้างนั้น ถ้าคณะกรรมการฯ เห็นว่าถูกต้องครบถ้วนเป็นไปตามแบบและข้อกำหนดในสัญญาจ้างแล้ว คณะกรรมการฯ จะตรวจรับไว้ใช้ราชการต่อไป ซึ่งการตรวจรับของคณะกรรมการฯดังกล่าว จะมีผลย้อนหลังไปถึงตั้งแต่วันที่การส่งมอบงานของผู้รับจ้างมีผล ทั้งนี้ ตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๗๒(๔)

ตัวอย่าง การนับระยะเวลาการประกันความชำรุดบกพร่องของงานซื้อหรืองานจ้างจะเริ่มนับถัดจากวันที่ผู้ขายหรือผู้รับจ้างส่งมอบพัสดุ หรืองานครบถ้วน ถูกต้อง

ตัวอย่าง ผู้รับจ้างมีหนังสือส่งมอบงานวันที่ ๒๖ ก.พ. ๒๕๕๕ และหน่วยงานได้รับหนังสือดังกล่าววันที่ ๒๗ ก.พ. ๒๕๕๕ คณะกรรมการฯ ได้ตรวจรับงานจ้างดังกล่าวถูกต้องครบถ้วนเป็นไปตามรูปแบบรายการละเอียดและข้อกำหนดในสัญญาจ้างเสร็จเรียบร้อยเมื่อวันที่ ๒๒ เม.ย. ๒๕๕๕ โดยการตรวจรับของคณะกรรมการฯ จะมีผลย้อนหลังไปถึงตั้งแต่วันที่การส่งมอบงาน ๒๗ ก.พ. ๒๕๕๕

กรณี จึงถือว่าผู้รับจ้างส่งมอบงานถูกต้องครบถ้วนตามสัญญา และผู้ว่าจ้างได้รับมอบงานในวันที่ ๒๗ ก.พ. ๒๕๕๕

ดังนั้น หากงานจ้างก่อสร้างกำหนดให้ระยะเวลาประกันความชำรุดบกพร่องไว้ ๒ ปี นับถัดจากวันที่ได้รับมอบงานดังกล่าว การนับระยะเวลาประกันความชำรุดบกพร่องของงานจ้าง จะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ ๒๘ ก.พ. ๒๕๕๕ และครบกำหนดในวันที่ ๒๗ ก.พ. ๒๕๕๗

.....

หัวข้อวิชา การปล่อยชั่วคราวและการบังคับคดีผู้ประกัน

วันพุธที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๐ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ นาฬิกา

วิทยากร นางสาวประพิณ ประดิษฐากร ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนัก
ประธานศาลฎีกา และนางสาวธัญญา นุช ตันติกุล ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น
ประจำสำนักประธานศาลฎีกา

การปล่อยชั่วคราว หรือการขอประกันตัว คือ การขอให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยพ้นจากการควบคุมของเจ้าพนักงานหรือศาลตามระยะเวลาที่กำหนด

ทำไมต้องมีการการยื่นขอปล่อยชั่วคราว

เพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกควบคุมหรือขังเป็นเวลานานเกินความจำเป็นในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณา อันเป็นการปฏิบัติตามหลักการของรัฐธรรมนูญที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ตราบใดที่ศาลยังมีได้พิพากษาว่ามีความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำผิดมิได้

ประเภทของการปล่อยชั่วคราว

การปล่อยชั่วคราวแบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. การปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน คือ การปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องทำสัญญาประกันและไม่ต้องมีหลักประกัน เพียงแต่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดทุกครั้ง
๒. การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน คือ การปล่อยชั่วคราวโดยให้ผู้ประกันต้องทำสัญญาประกันต่อศาลว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียก หากผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มาตามนัด ผู้ประกันจะถูกปรับตามจำนวนเงินที่กำหนดไว้ในสัญญาประกัน
๓. การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน คือ การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยผู้ประกันทำสัญญาประกันต่อศาลว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะมาตามที่กำหนด และมีการวางประกันไว้เพื่อที่จะบังคับเอาหลักประกันเมื่อมีการผิดสัญญา

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง

๑. ผู้ต้องหาหรือจำเลย
๒. ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง
๓. ผู้ประกันอาชีพที่ขึ้นทะเบียนไว้กับศาล (ประกันอิสระภาพ)

ปล่อยชั่วคราวในชั้นใดได้บ้าง

๑. ระหว่างการสอบสวน
๒. ระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้น
๓. ระหว่างพิจารณาชั้นอุทธรณ์, ฎีกา

หลักประกันที่สามารถใช้ขอลดหย่อนชั่วคราว ได้แก่

๑. เงินสด
๒. หลักทรัพย์อื่น เช่น
  - ๒.๑ โฉนดที่ดิน
  - ๒.๒ หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓ หรือ น.ส.๓ก)
  - ๒.๓ กรรมสิทธิ์ห้องชุด
  - ๒.๔ สลากออมสิน สลาก ธกส.
  - ๒.๕ สมุดเงินฝากประจำ
  - ๒.๖ ตำแหน่ง

เอกสารที่ต้องใช้ในการยื่นคำร้องขอลดหย่อนชั่วคราว

๑. บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรเจ้าหน้าที่รัฐ ของผู้ขอประกันและจำเลย
๒. ทะเบียนบ้าน
๓. กรณีมีคู่สมรสเอาเอกสารคู่สมรส พร้อมหนังสือให้ความยินยอมประกอบ
๔. หนังสือเดินทาง กรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นคนสัญชาติอื่น

หลักเกณฑ์การพิจารณาการลดหย่อนชั่วคราว

๑. ความหนักเบาแห่งข้อหา
๒. พยานหลักฐาน
๓. พฤติการณ์แห่งคดี
๔. ความน่าเชื่อถือของผู้ขอประกัน และหรือหลักประกัน
๕. ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่
๖. คำคัดค้านของพนักงานสอบสวน

การถอนสัญญาประกัน

ผู้ประกันสามารถถอนสัญญาประกันหรือหลักประกันได้เสมอ โดยส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยคืนให้อยู่ในความควบคุมของศาล

หน้าที่ของผู้ประกัน

ผู้ประกันต้องส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อศาลตามนัดทุกนัด หรือมอบอำนาจให้ผู้อื่นทำแทนก็ได้ หากผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาล แต่ผู้ประกันไม่มาศาล ไม่ถือว่าผิดสัญญาประกัน แต่ถือว่าผู้ประกันทราบคำสั่งศาล และวันนัดส่งตัวจำเลยในคราวต่อไป

หากผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีทำอย่างไร

ผู้ประกันอาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครองที่อยู่ใกล้ที่สุดจับผู้ต้องหาหรือจำเลย หากไม่สามารถขอความช่วยเหลือได้ ก็มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้เอง แล้วส่งพนักงานหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุด

การประเมินความเสี่ยง

ปัจจุบันมีการคำนวณค่าใช้จ่ายต่อหัว คนละ ๓๐.๐๐๐ บาท/ปี

มีการยื่นขอปล่อยชั่วคราว และได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว คิดเป็นร้อยละ ๔๐ ของคดีที่เกิดขึ้น มีการหลบหนีผิดสัญญาประกันร้อยละ ๒

การไม่ยื่นขอปล่อยชั่วคราวร้อยละ ๖๐ ? บางแนวคิดให้เหตุผลว่าเพราะจำเลยสำนึกผิดแต่จริงๆ แล้วเชื่อว่าน่าจะเป็นการเกิดจากการไม่มีทรัพย์สินมาวางเป็นหลักประกัน แนวคิดที่ว่า “เงินไม่ใช่สิ่งสำคัญจึงเกิดขึ้น” โดยนโยบายสำนักงานศาลยุติธรรมนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์แบบติดตามตัวมาใช้กับจำเลย EM โดยเริ่มกับศาลทดลอง จำนวน ๑๒ แห่ง ที่ตั้งภาค เพื่อทดลองใช้ ๑ ปี หากมีประสิทธิภาพจะขยายให้มากขึ้นจนครบทุกศาล

.....

หัวข้อวิชา การปล่อยชั่วคราวและการบังคับคดีผู้ประกัน

วันพุธที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ นาฬิกา

วิทยากร นางสาวประพิณ ประดิษฐากร ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนัก
ประธานศาลฎีกา และนางอรรณันท์ ธนาพันธ์วรากลุ นิติกรชำนาญการพิเศษ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๙ ได้วางหลักการบังคับคดีกรณีผิดสัญญาประกันในชั้นศาล ว่า ศาลมีอำนาจสั่งบังคับคดีตามสัญญาประกันโดยไม่ต้องฟ้อง ซึ่งจะแตกต่างจากการดำเนินการบังคับคดีในกรณีที่ผิดสัญญาประกันในชั้นของเจ้าพนักงานสอบสวน หรืออัยการ ที่ต้องดำเนินการตามหลักทั่วไป คือ ต้องยื่นฟ้องตามสัญญาประกัน จึงจะสามารถบังคับตามสัญญาประกันได้ ทั้งนี้ ใน ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๑๙ วรรคสอง ยังได้วางหลักไว้ว่า เงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นที่นำมาวางไว้ต่อศาล เพื่อเป็นหลักประกันในการขอปล่อยชั่วคราว ไม่สามารถที่จะถูกยึดหรืออายัด เพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้อื่นได้ จนกว่าความรับผิดชอบตามสัญญาประกันจะระงับสิ้นไป เว้นแต่ศาลจะเห็นว่าหนี้ของเจ้าหนี้ นั้น มิได้เกิดจากการฉ้อฉล และมีคำสั่งให้ปล่อยทรัพย์สินดังกล่าว ซึ่งการระงับความผิดตามสัญญาประกันนั้น ก็คือ เมื่อมีการขอถอนสัญญาประกัน หรือถอนหลักประกัน โดยผู้ประกันมอบตัวผู้ต้องหา หรือจำเลยคืนต่อศาลหรือโดยเหตุอื่นๆ เช่น กรณีผู้ประกันเสียชีวิตก่อนผิดสัญญาประกัน

เหตุที่มีการแก้ไขบทบัญญัติในประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๙ ขึ้นมาใหม่นั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งได้ปรากฏในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๘ อันมีผลใช้บังคับในวันถัดไปนั้น เนื่องจากในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้มีการแก้ไขให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดีกรณีผิดสัญญาประกันในชั้นศาล โดยถือว่ามีฐานะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา เพื่อดำเนินการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินของผู้ประกัน แต่ทั้งนี้ บทบัญญัติดังกล่าวก็ไม่ได้ตัดอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการในการที่จะดำเนินการบังคับคดีแก่ผู้ประกัน ตาม พ.ร.บ. พนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๑ (๘) แต่อย่างใด อีกทั้ง เพื่อเป็นการปัญหาที่เกิดจากการมอบอำนาจให้ผู้อำนวยการสำนักงานประจำศาล เป็นผู้ดำเนินการบังคับคดีตามสัญญาประกัน ยังเป็นผลให้ต้องเป็นผู้ดำเนินการขอจำหน่ายหนี้สูญต่อกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง กรณีที่ดำเนินการบังคับคดีตามสัญญาประกันแล้ว แต่ยังมีหนี้ตามสัญญาประกัน ซึ่งไม่สามารถสืบหาทรัพย์สินอื่นใดของผู้ประกันเพื่อบังคับคดีได้ ซึ่งในบางครั้งก็ไม่ได้ปฏิบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ วิธีการปฏิบัติได้ครบถ้วน จึงไม่สามารถขอจำหน่ายหนี้สูญได้ อีกทั้งต้องรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะในกรณีที่ไม่ได้ขอรับชำระหนี้ตาม พ.ร.บ. ล้มละลาย ทำให้ผู้อำนวยการต้องรับผิดชอบทางละเมิดและชดใช้หนี้ตามสัญญาประกันดังกล่าวแทนผู้ประกัน ซึ่งเป็นการผิดวัตถุประสงค์ที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าว

ดังนั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จึงได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๙ โดยมีหลักการสำคัญ คือ

ในวรรคหนึ่ง ให้อำนาจศาลในการสั่งบังคับตามสัญญาประกันตามที่เห็นสมควร โดยไม่ต้องฟ้อง อีกทั้งสามารถงดการบังคับคดีตามสัญญาประกัน หรือลดจำนวนเงินที่ผู้ประกันต้องใช้ตามสัญญาประกัน ซึ่งเป็นการเพิ่มอำนาจในการใช้ดุลพินิจในการสั่งของศาลในกรณีผิดสัญญาประกัน

วรรคสอง เงินหรือหลักทรัพย์อื่นที่นำมาวางไว้ต่อศาลเพื่อเป็นหลักประกัน ไม่อยู่ในข่ายที่จะถูกยึดหรืออายัดเพื่อชำระหนี้เจ้าหนี้อื่นๆ จนกว่าความรับผิดตามสัญญาประกันจะระงับสิ้นไป เว้นแต่ ศาลเห็นว่าหนี้ของเจ้าหนี้ดังกล่าว นั้น มิได้เกิดจากการฉ้อฉล และมีคำสั่งให้ปล่อยทรัพย์สินดังกล่าว

วรรคสาม ในการบังคับคดี กรณีผิดสัญญาประกัน ให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้ง และพนักงานอัยการ เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดีตามสัญญาประกัน โดยถือว่าเมื่อใดมีการส่งทรัพย์สิน หรือหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สิน เช่น โฉนดที่ดิน น.ส. ๓ ก ไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว ให้ถือว่าได้มีการยึดทรัพย์สินดังกล่าวแล้ว อีกทั้ง ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการบังคับคดีนี้ ไม่ให้หน่วยงานของรัฐเรียกเก็บกับผู้ดำเนินการบังคับคดี

ส่วนกรณีค่าฤชาธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายในการบังคับคดี กรณีขายทรัพย์สินได้แล้วนั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถเรียกเก็บได้จากทรัพย์สินที่นำไปขายทอดตลาดของลูกหนี้ตามสัญญาประกัน ได้อยู่แล้ว

วรรคสี่ การบังคับคดีตามมาตรานี้ ให้ปฏิบัติตาม ป.วิ.แพ่ง โดยอนุโลม

เว้นแต่ ประธานศาลฎีกา โดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะออกข้อกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

การดำเนินการบังคับคดีกับหลักประกันที่วางไว้ต่อศาล

๑. กรณีเป็นเงินสด สามารถริบได้เลย
๒. หลักทรัพย์อื่น เช่น ที่ดิน ให้ส่งหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อดำเนินการตามกฎหมาย
๓. สมุดเงินฝาก สลากออมทรัพย์ ให้แจ้งคำสั่งให้ธนาคารหรือผู้ออกสลากส่งเงินมายังศาลเพื่อชำระค่าปรับตามสัญญาประกัน

ข้อสังเกต ทั้งนี้ในกรณีหลักทรัพย์ที่มีใช้เงินสด ต้องมีค้ำประกันหรือหมายแจ้งให้ผู้ประกันทราบ เพื่อปฏิบัติตามคำสั่งศาล ชำระค่าปรับผู้ประกันภายในระยะเวลา

ทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในข่ายบังคับคดี ซึ่งมาสามารถดำเนินการบังคับคดี เช่น เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง ไม่สามารถดำเนินการบังคับคดีได้ แต่เนื่องจากในกรณีทำสัญญาประกันในชั้นศาล มีการกำหนดให้ทำความยินยอมให้หักเงินเดือน ซึ่งถือว่าเป็นการโอนสิทธิเรียกร้อง จึงสามารถดำเนินการยึดได้

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ จะต้องดำเนินการบังคับคดีภายใน
ระยะเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุด แต่ในกรณีการบังคับคดีผู้ประกัน กรณีผิด
สัญญาประกันในชั้นศาลนั้น สามารถดำเนินการบังคับคดีต่อไปได้ แม้จะเกินระยะเวลา ๑๐ ปี โดย
ถือเอาอายุความตามหมายจับของจำเลย เพราะถือว่าเป็นการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม

ในทางอาญา ในกรณีที่อายุความในคดีอาญายังไม่ขาดอายุความ

การดำเนินการเกี่ยวกับคดีล้มละลายในกรณีผิดสัญญาประกันในชั้นศาล หลักการทั่วไป คือ
ยังต้องขอรับชำระหนี้ภายในระยะ ๒ เดือน นับแต่ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์

.....

หัวข้อวิชา ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

วันพฤหัสบดีที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๐ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ นาฬิกา

วิทยากร นางสาวนพพร อุณาภาค

ผู้อำนวยการกลุ่มงานละเมิดและแพ่ง ๔ กรมบัญชีกลาง

สรุปความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

๑. กฎหมายที่ใช้บังคับ

๑.๑ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๑.๒ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

๑.๓ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

๒. ความหมายของคำว่า “เจ้าหน้าที่” และ “หน่วยงานของรัฐ”

มาตรา ๔ ของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ให้คำนิยามไว้ดังนี้

๒.๑ **เจ้าหน้าที่** หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่น ไม่จะเป็นการแต่งตั้งในฐานะเป็นกรรมการหรือฐานะอื่นใด เช่น คณะกรรมการตรวจการจ้าง เป็นต้น กรณีของพนักงานจ้างเหมาบริการ ไม่ถือเป็นเจ้าหน้าที่ตามความหมายนี้ เพราะเป็นความผูกพันตามสัญญา

๒.๒ **หน่วยงานของรัฐ** หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา และให้หมายรวมถึงหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐ ตาม พ.ร.บ. นี้ด้วย เช่น สำนักงานศาลยุติธรรม, สำนักงานศาลปกครอง, กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ฯลฯ

๓. ละเมิด คือ อะไร

ป.พ.พ. มาตรา ๔๒๐ บัญญัติว่า ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อผู้อื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหาย ถึงแก่ชีวิตก็ดี ร่างกายก็ดี ออนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินก็ดี หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นกระทำความผิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

องค์ประกอบ

๑) การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

๒) กระทำต่อผู้อื่นโดยผิดกฎหมาย

๓) ทำให้เขาเสียหาย โดยความเสียหายต้องเป็นผลโดยตรงมาจากการกระทำของผู้ทำละเมิด

- จงใจ คือ รู้สำนึกถึงผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตน

- ประมาทเลินเล่อ เป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๙ วรรคสี่ คือ การกระทำโดยไม่เจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัย และพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้เพียงพอไม่

๔. ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

แบ่งเป็น ๒ กรณี

๔.๑ เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อเอกชนหรือบุคคลภายนอก

๔.๒ เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ

๔.๑ เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อเอกชนหรือบุคคลภายนอก

๑) กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดนั้น โดยผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐได้โดยตรง แต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้ (มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง)

๒) กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดนอกเหนือการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานของรัฐไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายฟ้องเจ้าหน้าที่โดยตรง (มาตรา ๖)

- ในการฟ้องเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐตาม ข้อ ๑) หรือข้อ ๒) ผู้เสียหายต้องฟ้องภายในอายุความ ๑ ปี นับแต่รู้เหตุละเมิดและรู้ตัวผู้ทำละเมิด แต่ไม่เกิน ๑๐ ปี นับแต่วันทำละเมิด (ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๔๘)

- กรณีที่ฟ้องผิด สามารถฟ้องใหม่ได้ภายใน ๖ เดือน นับแต่คำพิพากษาถึงที่สุด

- การพิจารณาว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ พิจารณาจากมาตรฐานการกำหนดตำแหน่ง (Job) และการได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา

- เช่น เป็นเจ้าหน้าที่งานสถิติ แต่ผู้บังคับบัญชาสั่งให้นำเงินไปชำระค่าโทรศัพท์ ถือว่าเป็นหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

- เจ้าหน้าที่ที่ไม่ได้สังกัดหน่วยงานของรัฐใด หากกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ ต้องฟ้องกระทรวงการคลัง ปัจจุบันมี ๓ ประเภท

๑. คณะรัฐมนตรี

๒. คณะกรรมการการเลือกตั้ง

๓. คณะกรรมการพิจารณาตรวจสอบการพระราชทานอภัยโทษ

๓) การร้องขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (ม.๑๑)

เมื่อเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อเอกชนหรือบุคคลภายนอก นอกจากผู้เสียหายจะฟ้องหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่เป็นคดีต่อศาลได้แล้ว ผู้เสียหายอาจยื่นคำร้องขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ แต่ผู้เสียหายสามารถสิทธิได้เพียงช่องทางเดียวเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑. ผู้เสียหายร้องขอให้หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่สังกัดชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

๒. หน่วยงานของรัฐจะออกใบรับคำขอให้ไว้เป็นหลักฐาน

๓. หน่วยงานของรัฐ ต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๑๘๐ วัน สามารถขยายเวลาได้อีกไม่เกิน ๑๘๐ วัน

๔. การกำหนดค่าสินไหมทดแทน เป็นไปตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง หลักเกณฑ์การชดใช้ค่าสินไหมทดแทน กรณี เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๔

๕. การร้องขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ผู้เสียหายต้องดำเนินการภายในอายุความ เช่นเดียวกับการฟ้องคดีตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๔๘

๔) สิทธิไต่เบี่ยของหน่วยงานของรัฐ

กรณีหน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ได้กระทำการปฏิบัติหน้าที่ และหน่วยงานของรัฐได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายไปแล้ว หน่วยงานของรัฐสามารถไต่เบี่ยจากเจ้าหน้าที่ได้ หากเข้าเงื่อนไขต่อไปนี้

๑. เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (มาตรา ๘ วรรคหนึ่ง)

- ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

๑) บุคคลนั้นได้กระทำไปโดยขาดความระมัดระวัง

๒) ที่เบี่ยงเบนไปจากเกณฑ์มาตรฐานอย่างมาก เช่น พึงคาดเห็นได้ว่าความเสียหายอาจเกิดขึ้นได้ หรือหากระมัดระวังเล็กน้อยก็คงคาดการณ์อันอาจเกิดความเสียหายเช่นนั้น

ตัวอย่าง ความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

- ไม่ได้ใช้ความระมัดระวังสักนิด

- ทำผิดซ้ำๆ ในเรื่องแบบเดียวกัน

- ปฏิบัติผิดมาตรฐานวิชาชีพ

- ผ่าฝืนกฎหมาย/ระเบียบ

- กฎหมาย / ระเบียบ กำหนดวิธีปฏิบัติไว้ แต่ไม่ทำหรือปฏิบัติตามนั้น

๒. การใช้สิทธิไต่เบี่ยต้องคำนึงถึงความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณี โดยมีต้องให้ใช้เต็มจำนวนความเสียหายก็ได้ (มาตรา ๘ วรรคสอง)

๓. ถ้าการละเมิดเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐ หรือระบบการดำเนินการส่วนรวม ให้หักส่วนแห่งความรับผิดชอบด้วย (มาตรา ๘ วรรคสาม)

๔. กรณีละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคน ไม่นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับ แต่แต่ละคนต้องรับผิดชอบเฉพาะส่วนของตนเท่านั้น (มาตรา ๘ วรรคสี่)

๕. อายุความการใช้สิทธิไต่เบี่ย มีอายุความ ๑ ปี นับแต่วันที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทน (มาตรา ๙)

๔.๒ เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ

๑. กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะป็นหน่วยงานของรัฐที่ผู้นั้นสังกัดอยู่หรือไม่

๑) ถ้าเป็นการกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ ใช้บังคับตามมาตรา ๘

๒) ถ้าเป็นการกระทำละเมิดนอกเหนือการปฏิบัติหน้าที่ บังคับตาม ป.พ.พ.

๒. อายุความการเรียกชดใช้ค่าเสียหาย

๑) ๒ ปี นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

๒) กรณีหน่วยงานของรัฐ เห็นว่าเจ้าหน้าที่ไม่ต้องรับผิดชอบ แต่กระทรวงการคลังเห็นว่าต้องรับผิดชอบ ใช้อายุความ ๑ ปี นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง

๕. การเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

๑) เป็นกรณีเจ้าหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่หน่วยงานของรัฐได้ใช้ให้แก่ผู้เสียหาย ตามมาตรา ๘ หรือ

๒) เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้นั้นกระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ ตามมาตรา ๑๐ และ มาตรา ๘

๓) ให้นำหน่วยงานของรัฐที่เสียหาย มีอำนาจของคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ยื่นชำระเงินภายในเวลาที่กำหนด

๔) คำสั่งให้ชำระเงินเป็นคำสั่งทางปกครอง หากไม่พอใจ สามารถอุทธรณ์คำสั่งภายใน ๑๕ วัน

๕) กรณีเจ้าหน้าที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ให้ใช้มาตรการบังคับทางปกครอง (พ.ร.บ. วิ.ปกครอง มาตรา ๕๗)

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

๑. คำนิยามสำคัญ

- เจ้าหน้าที่ หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานอื่น ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งในฐานะเป็นกรรมการ หรือฐานะอื่นใด บรรดาซึ่งได้รับแต่งตั้งหรือถูกสั่งให้ปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานของรัฐ

- ความเสียหาย หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดจากการละเมิดอย่างใดๆ แต่ไม่รวมถึงการออกคำสั่งหรือกฎ

- ผู้แต่งตั้ง หมายความว่า ผู้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้

๒. กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ (หมวด ๑)

๑) การดำเนินการเมื่อหน่วยงานของรัฐเกิดความเสียหาย

- รายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับถึงหัวหน้าหน่วยงานแห่งนั้น (ข้อ ๗)

- สอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น เพื่อพิจารณาว่า มีเหตุอันควรเชื่อว่า ความเสียหายนั้นเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่

- แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดขึ้น (ข้อ ๘)

เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่

๒) การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

- กรรมการจำนวนไม่เกิน ๕ คน

- กำหนดเวลาเสร็จไม่เกิน ๖๐ วัน ผู้แต่งตั้งอาจอนุญาตให้ขยายเวลาได้อีก ครั้งละไม่เกิน ๓๐ วัน โดยคำนึงถึงเหตุผลและความจำเป็น (ว ๗๕ ลว. ๓๐ ต.ค. ๕๐)

- กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐทำความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐอีกแห่งหนึ่ง/หน่วยงานของรัฐมากกว่าหนึ่งแห่งได้รับความเสียหาย/การทำละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงาน ให้ร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการ

- เมื่อผู้มีอำนาจแต่งตั้ง แต่งตั้งคณะกรรมการหรือไม่แต่งตั้งคณะกรรมการของผู้มีอำนาจแต่งตั้ง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการแต่งตั้งหรือไม่แต่งตั้งคณะกรรมการ หากไม่ถูกต้อง ให้สั่งให้แก้ไขถูกต้อง ถ้าไม่แก้ไขภายในระยะเวลาอันควร ผู้บังคับบัญชาฯ มีอำนาจแต่งตั้งหรือเปลี่ยนแปลงแทนตามที่เห็นสมควร

- ข้อยกเว้น ไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

(๑) ไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่า ความเสียหายเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ – รายงานผู้บังคับบัญชา → เห็นชอบ → ยุติเรื่อง
→ ไม่เห็นด้วย → แต่งตั้งคณะกรรมการ

(๒) มีการชดใช้ค่าเสียหายครบถ้วน

๓) หน้าที่คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด

- กรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด (ข้อ ๑๓)
- ประธานไม่อยู่ ให้เลือกกรรมการคนหนึ่งทำหน้าที่แทน
- มติที่ประชุมถือเสียงข้างมาก/ไม่เห็นด้วยทำความเห็นแย้งไว้ (ข้อ ๑๔)
- ตรวจสอบข้อเท็จจริง/วัตถุ/สถานที่
  - ต้องให้โอกาสเจ้าหน้าที่หรือผู้เสียหายได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนอย่างเพียงพอและเป็นธรรม (ข้อ ๑๕)
  - เสนอความเห็นให้ผู้แต่งตั้งพิจารณา โดยมีข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และพยานหลักฐาน (ข้อ ๑๖)
  - สอบสวนให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด

๔) การดำเนินการของผู้มีอำนาจแต่งตั้ง

- ไม่ผูกพันความเห็นของคณะกรรมการฯ (ข้อ ๑๖)
- ขอให้คณะกรรมการสอบสวนเพิ่มเติมหรือทบทวนได้
- วินิจฉัยว่ามีผู้ใดต้องรับผิดชอบ และรับผิดชอบเป็นจำนวนเท่าใด โดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้รับผิดชอบ
  - ส่งสำนวนให้กระทรวงการคลังตรวจสอบภายใน ๗ วัน นับแต่วันวินิจฉัยสั่งการ เว้นแต่เป็นเรื่องที่กระทรวงการคลังกำหนดไว้ว่าไม่ต้องรายงาน
  - ระหว่างรอผลจากกระทรวงการคลัง ให้ผู้แต่งตั้งตระเตรียมออกคำสั่งหรือดำเนินการฟ้องคดี เพื่อมิให้ขาดอายุความ ๒ ปี
  - หากกระทรวงการคลังไม่แจ้งผลการตรวจสอบให้ทราบ ภายใน ๑ ปี กรณีหน่วยงานของรัฐนั้น เป็นราชการส่วนท้องถิ่น/รัฐวิสาหกิจ/หน่วยงานอื่น หรือภายใน ๑ ปี ๖ เดือน กรณีหน่วยงานอื่นเป็นราชการส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค ให้ผู้แต่งตั้งมีคำสั่งตามที่เห็นสมควร และแจ้งผู้เกี่ยวข้องทราบ
  - เมื่อกระทรวงการคลังแจ้งผลแล้ว ให้ผู้แต่งตั้งมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง และแจ้งคำสั่งให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทราบ
  - กรณีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตาย รับผิดชอบการภายในอายุความมรดก ถ้าผู้แต่งตั้งเห็นว่า เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบ ให้ส่งเรื่องให้อัยการฟ้องผู้จัดการมรดกหรือทายาท (ข้อ ๒๔)

สำนวนที่ไม่ต้องส่งให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ

- เป็นไปตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ลว. ๒๐ พ.ค. ๒๕๕๒

๕) การพิจารณาของกระทรวงการคลัง (ข้อ ๒๑)

- คณะกรรมการพิจารณาความรับผิดชอบทางแพ่ง เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นต่อกระทรวงการคลัง
- ตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง
- ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงเพิ่มเติม
- รับฟังพยานหลักฐานเพิ่มเติม

๖) การชดเชยเสียหาย (ข้อ ๒๒,๒๓)

(๑) ความเสียหายเกิดแก่เงิน ให้ใช้เป็นเงินอย่างเดียว

(๒) ความเสียหายไม่ได้เกิดแก่เงิน จะดำเนินการต่อไปนี้แทนการชำระเงินก็ได้

- ชดใช้เป็นสิ่งของที่มีสภาพ คุณภาพ ปริมาณ และลักษณะอย่างเดียวกัน โดยต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุตามระเบียบด้วย

- ซ่อมแซมให้คงสภาพเดิม โดยทำสัญญาและซ่อมให้เสร็จโดยเร็วภายในเวลาไม่เกิน ๖ เดือน
- ถ้าชดใช้ต่างหากจากทรัพย์สินที่เสียหายหรือสูญหาย ต้องทำความตกลงกับ

กระทรวงการคลัง

๗) การผ่อนชำระเงิน (ข้อ ๒๕)

- ผ่อนได้ตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงการคลัง
- หากไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ให้ทำความตกลงกับกระทรวงการคลังเป็นกรณีไป
- การให้ผ่อนชำระ ต้องจัดให้มีผู้ค้ำประกัน ถ้าเห็นสมควรจะให้วางหลักประกันด้วยก็ได้
  - ห้ามฟ้องล้มละลาย ในกรณีที่ไม่มีเงินผ่อนชำระ เว้นแต่ กรณีไม่สามารถชำระหนี้ได้นั้นเกิดจากการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงของเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าหน้าที่กระทำการใดๆ อันเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง เพื่อให้หน่วยงานของรัฐไม่ได้รับชำระหนี้ครบถ้วน (ข้อ ๒๗)
- หลักเกณฑ์การผ่อนชำระเงิน เป็นไปตามประกาศกระทรวงการคลังเรื่อง หลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับการผ่อนชำระหนี้ของเจ้าหน้าที่ ลว. ๑๙ ก.ย. ๒๕๔๕

๓. กรณีเจ้าหน้าที่ต่อบุคคลภายนอก (หมวด ๒)

๑) หน่วยงานของรัฐ – กระทรวง ทบวง กรม (ส่วนราชการ-ส่วนภูมิภาค) (ข้อ ๓๐) ไม่รวมส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่น

๒) การดำเนินการ เมื่อเจ้าหน้าที่ทำให้บุคคลภายนอกได้รับความเสียหาย โดยเจ้าหน้าที่ได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ (ข้อ ๓๑)

- รายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับ
- ดำเนินการตามหมวด ๑ (ข้อ ๘-๒๐) โดยอนุโลม

๓) การดำเนินการกรณีผู้เสียหายยื่นคำขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

- หน่วยงานต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่/กระทรวงการคลัง – รับคำขอ (ข้อ ๓๒)
- แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด (ข้อ ๓๓)
- กรณีต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ขอ – ปฏิบัติตามที่กระทรวงการคลังกำหนด (ข้อ ๓๔)

๔) การดำเนินการกรณีผู้เสียหายฟ้องคดีต่อศาล (ข้อ ๓๕)

- แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด

- ประสานงานกับอัยการเพื่อเตรียมต่อสู้คดี
  - รายงานกระทรวงการคลังทราบและปฏิบัติตามคำแนะนำของกระทรวงการคลัง
  - ถ้าผู้แต่งตั้งเห็นว่าความเสียหายเกิดจากเจ้าหน้าที่ มิได้กระทำให้การปฏิบัติหน้าที่ หรือฟังความเห็นของพนักงานอัยการ/ทราบผลการพิจารณาของกระทรวงการคลัง แล้วเห็นว่า ความเสียหายเกิดจากเจ้าหน้าที่ มิได้กระทำให้การปฏิบัติหน้าที่ – ให้เรียกเจ้าหน้าที่นั้นเข้ามาเป็นคู่ความในคดี
    - ถ้าผลการพิจารณาของผู้แต่งตั้งยุติเป็นที่สุดว่า ความเสียหายเกิดจากเจ้าหน้าที่ ได้กระทำให้การปฏิบัติหน้าที่ (ข้อ ๓๗)
      - ๑) ต้องไม่เรียกเจ้าหน้าที่เข้ามาเป็นคู่ความ
      - ๒) ถ้าเจ้าหน้าที่เข้ามาเป็นคู่ความอยู่ก่อนแล้ว – แจ้งอัยการแถลงต่อศาล กันเจ้าหน้าที่ออกจากการเป็นคู่ความในคดี
        - ถ้าหน่วยงานของรัฐแพ่งคดี ต้องรับผิดชอบบุคคลภายนอกในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น – สิทธิไล่เบี้ยของหน่วยงานของรัฐเอากับเจ้าหน้าที่ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ หมวด ๑ (จงใจ-ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง)
๔. การแบ่งส่วนความรับผิดชอบ
- เป็นไปตามหนังสือเวียนของกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ว. ๖๖ ลว. ๒๕ ก.ย. ๒๕๕๐ เรื่อง แนวทางการกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่
- .....

หัวข้อวิชา การดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

วันพฤหัสบดีที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๐๐ – ๑๖.๐๐ นาฬิกา

วิทยากร นายศุภกิจ แย้มประชา

ผู้พิพากษาประจำสำนักงานศาลยุติธรรมช่วยทำงานชั่วคราวในตำแหน่ง
ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา และคณะ

ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่มี ๒ ด้าน

๑. กระทำละเมิดต่อเอกชน

๒. กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ

๑. กระทำละเมิดต่อเอกชน/บุคคลภายนอก

๑.๑ ความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐ

๑.๑.๑ กรณีเจ้าหน้าที่กระทำการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบ

- ผู้เสียหายฟ้องหน่วยงานของรัฐได้โดยตรง (ม.๕)

- ผู้เสียหายยื่นคำร้องขอต่อหน่วยงานของรัฐ (ม.๑๑)

๑.๑.๒ กรณีเจ้าหน้าที่กระทำนอกเหนือการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานของรัฐไม่ต้อง
รับผิดชอบ

- ผู้เสียหายฟ้องเจ้าหน้าที่โดยตรง ฟ้องหน่วยงานของรัฐไม่ได้ (ม.๖)

๒. สิทธิในการดำเนินการของผู้เสียหาย

๒.๑ ฟ้องหน่วยงานของรัฐ

๒.๒ ยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐไล่เบี้ยเอาจากเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิด

๓. กรณีฟ้องหน่วยงานของรัฐ

๓.๑ ระยะเวลาการฟ้องคดีของผู้เสียหาย

- ฟ้องเจ้าหน้าที่/หน่วยงานของรัฐ

- อายุความใช้สิทธิ ๑ ปี นับแต่รู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้กระทำละเมิด แต่ต้องไม่เกิน

๑๐ ปี นับแต่วันทำละเมิด (ป.พ.พ. มาตรา ๔๔๘)

- ฟ้องผิด ฟ้องใหม่ได้ภายใน ๖ เดือน

๔. กรณียื่นคำขอให้หน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ม.๑๑

๔.๑ ฟ้องหน่วยงานของรัฐออกไปคำขอเป็นหลักฐาน

๔.๒ พิจารณาคำขอภายใน ๑๘๐ วัน

๔.๓ แจ้งผลการพิจารณาและสิทธิฟ้องคดี

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๕๗๓/๒๕๔๔ ผู้เสียหายต้องยื่นคำขอภายใน ๑ ปี นับแต่รู้ถึงการ
ละเมิดและรู้ตัวผู้กระทำละเมิด แต่ต้องไม่เกิน ๑๐ ปี นับแต่วันทำละเมิด เช่นเดียวกับอายุความการฟ้อง
คดีของผู้เสียหาย

๕. สิทธิไต่เบี่ยของหน่วยงานของรัฐ

- ๕.๑ เจ้าหน้าที่กระทำโดยจงใจ/ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (ม.๘ วรรคหนึ่ง)
- ๕.๒ คำนึงถึงความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรม (ม.๘ วรรคสอง)
- ๕.๓ หักส่วนนความรับผิดชอบเกิดจากระบบงาน (ม.๘ วรรคสาม)
- ๕.๔ ไม่นำหลักเรื่องลูกหนี้มาบังคับ (ม.๘ วรรคสี่)
- ๕.๕ อายุความ ๑ปี นับแต่วันชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย (ม.๙)

๖. การกระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ (ม.๑๐)

- ๖.๑ กรณีเจ้าหน้าที่กระทำ ในการปฏิบัติหน้าที่
  - บังคับตามมาตรา ๘ โดยอนุโลม
  - จงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง
- ๖.๒ กรณีเจ้าหน้าที่กระทำ มิใช่การปฏิบัติหน้าที่
  - บังคับตาม ป.พ.พ.
  - กระทำประมาทเลินเล่อ
  - รับผิดชอบลักษณะลูกหนี้ร่วมได้

๗. เมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐ

๗.๑ หน่วยงานที่เกิดความเสียหายดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่เบื้องต้น (ว.๑๐ (ป) ลว.๑๘ ม.ค. ๕๑)

๗.๒ หน่วยงานที่เกิดความเสียหายดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด (ข้อ ๘)

๘. การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด

- กรรมการไม่เกิน ๕ คน การแต่งตั้งเป็นจำนวนคี่ เพื่อมติเป็นเอกฉันท์
- ประธานกรรมการต้องดำรงตำแหน่งระดับไม่ต่ำกว่าหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา
- คณะกรรมการสอบสวนต้องมีผู้ดำรงตำแหน่งนิติกรหรือผู้ได้รับปริญญาทางกฎหมาย หรือผู้ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางละเมิด (เทียบเคียงกฎ กพ. ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐)

- ต้องไม่แต่งตั้งผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนได้เสีย (วิ.ปกครอง มาตรา ๑๓)

- กำหนดระยะเวลาเสร็จไม่เกิน ๖๐ วัน

๙. อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาดำเนินการของคณะกรรมการ

๙.๑ กรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด

๙.๒ ประธานกรรมการไม่อยู่ ให้เลือกกรรมการคนใดคนหนึ่งทำหน้าที่แทน

๙.๓ มติที่ประชุมถือเสียงข้างมาก

๙.๔ ตรวจสอบข้อเท็จจริง รวบรวมพยานหลักฐาน รับฟังพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ พยานเอกสาร วัตถุ สถานที่

๙.๕ ตรวจสอบเอกสาร วัตถุ หรือสถานที่

๙.๖ ต้องให้โอกาสผู้เสียหาย ผู้เกี่ยวข้องได้ชี้แจงข้อเท็จจริง

๙.๗ เสนอความเห็นให้ผู้แต่งตั้งพิจารณา โดยมีข้อเท็จจริง กฎหมาย พยานหลักฐาน หากมีผู้ต้องรับผิด ต้องรับผิดเป็นจำนวนเท่าใด

๙.๘ สอนสอนให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนดในคำสั่ง หากไม่แล้วเสร็จขอขยายระยะเวลาได้

๑๐. การสอบข้อเท็จจริง และพิจารณาทำความเข้าใจของคณะกรรมการ

- ความเสียหายเกิดจากสาเหตุใด

- ค่าเสียหายมีจำนวนเท่าใด กรณีมีค่าเสื่อมราคาต้องหักค่าเสื่อมราคาก่อน

- ความผิด ความบกพร่องของหน่วยงาน หรือระบบการดำเนินงานส่วนรวมมีหรือไม่ หากมีจะต้องหักออกจากความเสียหายด้วย

- ความเสียหายเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่หรือไม่ มีผู้ร่วมกระทำให้เกิดความเสียหายหรือไม่

- ผู้ใดต้องรับผิด และชดใช้เป็นเงินจำนวนเท่าใด โดยคำนึงถึงความร้ายแรงแห่งการกระทำ และความเป็นธรรม

- กรณีเห็นว่าเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ต้องพิจารณาด้วยว่าจะให้รับผิดชดใช้เท่าใด

- กรณีเหตุละเมิดเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่หลายคน จะให้แต่ละคนรับผิดเป็นจำนวนเท่าใด (ให้นำหลักลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับ)

๑๑. ขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

เมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงาน

- ผู้ดูแล/ใช้ทรัพย์สินรายงานความเสียหายต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น

- หัวหน้าหน่วยงานแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่เบื้องต้น (หนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ศย ๐๐๔/ว๑๐(ป) ลว.๑๘ ม.ค. ๕๑)

- สำนักงานศาลยุติธรรมแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด (ข้อ ๘)

(ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ข้อ ๘)

- รายงานการสอบข้อเท็จจริงไปยังสำนักงานศาลยุติธรรม

๑๒. คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

๑. ตรวจสอบอำนาจหน้าที่ตามคำสั่ง (และควรตรวจอายุความ ซึ่งสำคัญ)

๒. ประชุมกำหนดแนวทางการสอบสวนและปฏิทินระยะเวลาการดำเนินการ

๓. ทำหนังสือเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำและส่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๔. ตรวจสอบข้อเท็จจริง รวบรวมพยานหลักฐาน พยานบุคคล พยานผู้เชี่ยวชาญ พยานเอกสาร พยานวัตถุ สถานที่

๕. สรุปสำนวนสอบสวนข้อเท็จจริง และพิจารณาทำความเข้าใจ

๖. รายงานผลการสอบสวนข้อเท็จจริงพร้อมส่งสำนวนไปยังสำนักงานศาลยุติธรรม

๑๓. หัวข้อการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่โดยสังเขป

๑. ข้อเท็จจริง
๒. พยานหลักฐาน
๓. พยานบุคคล
๔. พยานแวดล้อมอื่นๆ

หมายเหตุ ก่อนดำเนินการสอบสวน คณะกรรมการต้องแจ้งสิทธิแก่บุคคลซึ่งถูกเรียกมาให้ถ้อยคำ ดังนี้

๑. ผู้ให้ถ้อยคำมีสิทธิชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งพยานหลักฐานอย่างเพียงพอและเป็นธรรม
๒. คำถามที่คณะกรรมการถามต่อไปนี้ ผู้ให้ถ้อยคำจะตอบหรือไม่ก็ได้ ถ้าคำถามใดไม่ตอบ ขอให้แสดงเหตุผล เพื่อคณะกรรมการบันทึกไว้ รวมทั้งการให้ถ้อยคำตามบันทึกการสอบสวนฉบับนี้อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้

๓. คณะกรรมการมิได้จัดทำหรือจัดให้ทำการใดๆ อันเป็นการล่าช้า หรือขู่เข็ญ หรือสัญญา เพื่อจูงใจให้ผู้ให้ถ้อยคำอย่างไรๆ

๑๔. คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่เบื้องต้น และคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

- ต้องดำเนินการสอบข้อเท็จจริง สรุปรายข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และพิจารณาทำความเข้าใจ โดยให้จัดทำสำนวนสอบข้อเท็จจริงตามรูปแบบและแนวทางที่ราชการกำหนด (ว.๑๐ ป.ลว. ๑๘ ม.ค. ๕๑ และหนังสือกระทรวงการคลัง ว.๕๖ ลว. ๑๒ ก.ย. ๕๐

๑๕. การชดใช้ค่าเสียหาย

๑. ถ้าเป็นเงินชดใช้เป็นเงิน
๒. ถ้าเป็นสิ่งของ ต้องชดใช้เป็นสิ่งของที่มีสภาพ คุณภาพ ปริมาณ และลักษณะอย่างเดียวกัน
๓. ถ้าซ่อม ต้องทำสัญญาตกลงและซ่อมให้แล้วเสร็จโดยเร็วภายใน ๖ เดือน
๔. ถ้าชดใช้ต่างจากทรัพย์สินที่เสียหายหรือสูญหาย ต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

.....

หัวข้อวิชา การอภิปราย เรื่อง งานนิติการทั่วไปและงานนิติการคดี

วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๐ เวลา ๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ นาฬิกา

วิทยากร นายเฉลิมชัย ควรหา นิติกรชำนาญการพิเศษ, นายธรรมบุญ สวงนเขียว

นิติกรชำนาญการ และนายธนารักษ์ ณ ราช นิติกรปฏิบัติการ

งานนิติการระหว่างประเทศ

สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม ส่วนกฎหมายและความร่วมมือระหว่างประเทศ

ภารกิจและหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ

- ประสานความร่วมมือทางการศาลระหว่างประเทศในคดีแพ่งและคดีอาญา
- ประสานงานคดีเกี่ยวกับเอกสิทธิ์และความคุ้มกัน คดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน และ

ประสานงานกับหน่วยงานต่างประเทศประจำประเทศไทย

- เจรจาจัดทำความตกลงระหว่างประเทศ
- พิจารณาความเหมาะสมและความพร้อมของประเทศไทยในการเข้าเป็นภาคี

อนุสัญญาระหว่างประเทศ รวมถึงการดำเนินการอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพันธกรณีภายใต้ อนุสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี

ความร่วมมือทางการศาลระหว่างประเทศ คือ การที่ศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดีแพ่งและ/หรือ คดีอาญาของประเทศหนึ่งร้องขอความร่วมมือผ่านช่องทางระหว่างประเทศไปยังศาลที่มีอำนาจในการ พิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและ/หรือคดีอาญาของอีกประเทศหนึ่งให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาแทน

ความร่วมมือในคดีแพ่งและพาณิชย์ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานนี้ คือ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๔ “ถ้าจะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาทั้ง เรื่องหรือแต่บางส่วน โดยทางอาศัยหรือโดยร้องขอต่อเจ้าหน้าที่ในเมืองต่างประเทศ เมื่อไม่มีข้อตกลง ระหว่างประเทศอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้สำหรับเรื่องนั้นแล้วให้ศาลปฏิบัติตาม หลักทั่วไปแห่งกฎหมายระหว่างประเทศ”

คือถ้าต้องประสานความร่วมมือทางการศาลกับต่างประเทศ ในเรื่องที่จะดำเนินกระบวนการ พิจารณา การส่งเอกสารสำนวนความ การสืบพยาน หากไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคี หรือไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ ก็ให้ศาลปฏิบัติตามหลักทั่วไปแห่งกฎหมายระหว่างประเทศ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๘๓ จัตวา ในกรณีที่จะต้องส่งหมายเรียก และคำฟ้องตั้งต้นคดีตามมาตรา ๘๓ ทวิ แก่จำเลย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของจำเลยนอก ราชอาณาจักรให้โจทก์ยื่นคำร้องต่อศาลภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันยื่นคำฟ้องเพื่อให้ศาลจัดส่ง หมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดีแก่จำเลย ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศไทยเป็นภาคี กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้โจทก์ทำคำแปลหมายเรียก คำฟ้องตั้งต้นคดี และเอกสารอื่นใดที่จะส่งไปยัง ประเทศที่จำเลยมีภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานอยู่ เป็นภาษาราชการของประเทศนั้นหรือเป็น ภาษาอังกฤษ พร้อมทั้งคำรับรองคำแปลว่าถูกต้องยื่นต่อศาลพร้อมกับคำร้องดังกล่าว และวางค่าใช้จ่าย ไว้ต่อศาลตามจำนวนและภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดในกรณีที่ศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้

โจทก์จัดทำเอกสารอื่นเพิ่มเติมยื่นต่อศาล ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ในกรณีที่โจทก์เพิกเฉย ไม่ดำเนินการตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้ถือว่าโจทก์ทิ้งฟ้องตามมาตรา ๑๗๔

กรอบของความร่วมมือ คือการส่งเอกสารสำนวนความและการสืบพยาน

วิธีการประสานความร่วมมือทางศาลระหว่างประเทศในคดีแพ่งและพาณิชย์ สามารถทำได้ ๓ ช่องทางคือ

๑. สนธิสัญญาและความตกลงทวิภาคีว่าด้วยความร่วมมือทางการศาลในคดีแพ่งและพาณิชย์
๒. วิธีทางการทูต
๓. ทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษระหว่างประเทศ

๑. สนธิสัญญาและความตกลงทางการศาลระหว่างประเทศ มีทั้งหมด ความตกลง ๔ ฉบับ และสนธิสัญญา ๑ ฉบับ ประกอบด้วย

๑. ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางการศาลระหว่างราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

๒. ความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือกันทางการศาลในคดีแพ่งและพาณิชย์กับความร่วมมือในด้านอนุญาโตตุลาการระหว่างราชอาณาจักรไทยและประเทศออสเตรเลีย

๓. ความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือกันทางการศาลในคดีแพ่งและพาณิชย์กับความร่วมมือทางอนุญาโตตุลาการระหว่างราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน

๔. ความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือกันทางการศาลในคดีแพ่งและพาณิชย์ระหว่างราชอาณาจักรไทยและราชอาณาจักรสเปน

๕. สนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือกันทางการศาลในคดีแพ่งและพาณิชย์ระหว่างราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐเกาหลี

*** ความตกลงทั้งสี่ฉบับได้กำหนดพันธกรณีต่อศาลยุติธรรมของไทยและเป็นที่มาของหลักการและแนวปฏิบัติต่าง ๆ ในการประสานความร่วมมือทางการศาลระหว่างประเทศในคดีแพ่งและพาณิชย์กับประเทศซึ่งเป็นภาคีสัญญาความตกลงดังกล่าว มีรายละเอียดดังนี้

๑. กำหนดขอบเขตของการประสานความร่วมมือ

ความตกลงฯ ได้กำหนดขอบเขตของความร่วมมือระหว่างรัฐภาคีเฉพาะเรื่องการส่งเอกสารและการสืบพยานหลักฐานในคดีแพ่งและพาณิชย์

๒. กำหนดให้มีหน่วยงานกลางเพื่อทำหน้าที่ประสานงาน

ความตกลงฯ ทุกฉบับกำหนดให้การประสานงานเกี่ยวกับความร่วมมือภายใต้พันธกรณีความตกลงต้องดำเนินการโดยผ่านหน่วยงานกลาง (Central Authority) ของรัฐภาคีแต่ละฝ่าย ซึ่งผู้ประสานงานกลางสำหรับประเทศไทยก็คือ สำนักงานศาลยุติธรรม

๓. กำหนดแนวปฏิบัติเรื่องภาษา การรับรองคำแปล การดำเนินการทางเอกสารต่าง ๆ ที่ใช้ในการประสานความร่วมมือ

ความตกลงฯ ทุกฉบับกำหนดให้รัฐภาคีต้องทำคำร้องขอ (Request) และหนังสือร้องขอ (Letter of Request) เป็นภาษาอังกฤษ ส่วนเอกสารประกอบการร้องขอความร่วมมือต้องแนบคำแปลเป็นภาษาราชการของรัฐภาคีฝ่ายที่รับการร้องขอ หรือภาษาอังกฤษ สำหรับคำแปลเอกสารต่าง ๆ ไม่

ต้องมีการรับรองอย่างเป็นทางการหรือโดยวิธีอื่นทำนองเดียวกันแต่อย่างใด โดยเอกสารประกอบการขอความร่วมมือต้องจัดทำ ๒ ชุด แนบไปกับคำร้องขอด้วย และนอกจากนี้ในกรณีที่ประเทศผู้รับการร้องขอได้ให้ความร่วมมือในการส่งเอกสารเรียบร้อยแล้วก็ต้องแจ้งผลการดำเนินการพร้อมแนบหนังสือรับรองการส่งเอกสาร (Certificate) หน่วยงานกลางที่ระบุวิธีการส่งเอกสารและวันที่ส่ง พร้อมใบรับที่ลงลายมือชื่อผู้รับ ซึ่งในการออกหนังสือรับรองการส่งเอกสาร แนวปฏิบัติของสำนักงานศาลยุติธรรมให้ศาลออกหนังสือดังกล่าว เว้นแต่จะเป็นการประสานความร่วมมือภายใต้กรอบความตกลงฯ ที่สำนักงานศาลยุติธรรมจะดำเนินการเอง

๔. กำหนดหลักการยกเว้นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการประสานความร่วมมือระหว่างกัน

ความตกลงฯ ทุกฉบับ ยกเว้นความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางศาลระหว่างราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐอินโดนีเซีย กำหนดให้ดำเนินการตามคำร้องขอและหนังสือร้องขอให้กระทำโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เว้นแต่ค่าใช้จ่ายของรัฐภาคีผู้รับการร้องขออันเป็นค่าธรรมเนียม ผู้เชี่ยวชาญ ค่าทนายความ และค่าใช้จ่ายในการแปลบันทึกคำเบิกความหรือเอกสารหากประเทศภาคีผู้ร้องขอได้ขอให้ทำคำแปลดังกล่าว

๕. กำหนดหลักการปฏิเสธการดำเนินการตามที่ได้รับการร้องขอกรณีกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือความมั่นคงของประเทศ

ความตกลงฯ ทุกฉบับกำหนดให้รัฐภาคีมีสิทธิปฏิเสธคำขอความร่วมมือตามพันธกรณีของความตกลงฯ ได้ บนพื้นฐานที่ว่า หากการดำเนินการตามที่ได้รับการร้องขอนั้นจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือจะกระทบกระเทือนต่ออธิปไตยหรือความมั่นคงของประเทศ

๒. วิธีทางการทูต (Diplomatic Channel)

วิธีทางการทูต คือ ในทางปฏิบัติเมื่อศาลไทยมีคำสั่งอนุญาตให้ขอความช่วยเหลือจากศาลต่างประเทศ ศาลจะส่งหนังสือร้องขอและเอกสารทั้งหมดพร้อมคำแปลเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศไปยังกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อจัดส่งให้สถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลที่ตั้งอยู่ในประเทศนั้นๆ ดำเนินการต่อไป

เมื่อสถานทูต/สถานกงสุลได้รับหนังสือแจ้งจากกระทรวงการต่างประเทศในเรื่องดังกล่าว ให้สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลแจ้งกระทรวงการต่างประเทศนั้น เพื่อขอให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการตามกฎหมายในประเทศนั้น เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ กระทรวงการต่างประเทศของประเทศนั้นจะแจ้งผลการดำเนินการให้สถานทูต/สถานกงสุลทราบ หากเป็นกรณีส่งสำเนาคำฟ้องหรือหมายเรียก ให้จำเลยหรือผู้รับลงชื่อในเอกสารตอบรับมาให้ เพื่อสถานทูตหรือสถานกงสุลแจ้งกระทรวงการต่างประเทศ พร้อมค่าใช้จ่าย

๓. ทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษระหว่างประเทศ

จะใช้กรณีนี้ได้ก็ต่อเมื่อไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๘๓ สัตต เมื่อโจทก์ได้ปฏิบัติตามมาตรา ๘๓ จัตวา แล้ว ถ้าไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้ศาลดำเนินการส่งให้แก่จำเลยหรือบุคคลภายนอกโดยทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษระหว่างประเทศหรือผู้ประกอบกิจการรับส่งพัสดุภัณฑ์ระหว่างประเทศหรือโดยผ่าน สำนักงานศาลยุติธรรมและกระทรวงการต่างประเทศ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้

ใน ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา และเมื่อข้อกำหนดนั้น ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

*** กรณีตัวอย่างจำเลยชาวญี่ปุ่น มีสัญชาติญี่ปุ่น ทนายความฝ่ายโจทก์ต้องส่งสำเนาคำฟ้องตั้งต้นให้กับ จำเลย ดังนั้นสิ่งที่ทนายโจทก์ต้องปฏิบัติ คือ

๑. ยื่นคำร้องในศาล ส่งให้ประเทศญี่ปุ่นใช้วิธีการส่งในโดยวิธีทางการทูต หรือทางวิธีทางการทูต เนื่องจากไม่ได้ทำสนธิสัญญาและความตกลงทางการศาลระหว่างประเทศไว้ ทนายจึงทำคำแปลมาเป็น ภาษาอังกฤษ เนื่องจากเวลาส่งไปต่างประเทศต้องปฏิบัติตามประเทศนั้น ต่อมาศาลมีคำสั่งให้ ทนายความทำคำฟ้องคดีตั้งต้นเป็นภาษาญี่ปุ่น แต่ทนายเพิกเฉยไม่ดำเนินการ ศาลจึงมีคำสั่งจำหน่ายคดี ตามกฎหมาย เนื่องจากไม่ดำเนินการภายในวันที่ศาลกำหนด (ตามมาตรา ๘๓ จัตวา) จึงถือว่าโจทก์ทั้ง ฟ้อง (ตามมาตรา ๑๗๔)

การประสานความร่วมมือทางการศาลในคดีอาญา

ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ.๒๕๓๕ เพื่อ รองรับการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาได้ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้รองรับการ เจริญจัดทำสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญ่อีกด้วย ซึ่งพระราชบัญญัตินี้มีกรอบความร่วมมือทางอาญาตั้งแต่ชั้นสืบสวน จนถึงกระบวนการทางศาล ซึ่งความร่วมมือระหว่าง ประเทศทางการศาลในคดีอาญา แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท เช่นเดียวกับความร่วมมือทางการศาลในคดี แพ่งและพาณิชย์ ได้แก่ความร่วมมือในการส่งเอกสาร และความร่วมมือในการสืบพยาน ซึ่ง พระราชบัญญัตินี้ได้วางหลักการประสานความร่วมมือทางอาญาโดยอาศัยหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติและ ไมตรีจิตระหว่างประเทศ ประเทศที่มีความตกลงหรือมีสนธิสัญญาความร่วมมือทางอาญา (Mutual Legal Assistance Treaty-MLAT) กับไทย ๗ ประเทศ คือสหรัฐอเมริกา แคนาดา สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส สาธารณรัฐ เกาหลี สาธารณรัฐประชาชนจีน

ความร่วมมือทางอาญาระหว่างประเทศกับประเทศทั้ง ๗ นี้ สามารถดำเนินการระหว่างผู้ ประสานงานกลางฝ่ายไทยกับผู้ประสานงานกลางหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ของประเทศนั้น ๆ ได้ โดยตรง โดยไม่ต้องผ่านช่องทางทางการทูต แต่หากไม่มีความตกลงร่วมมือทางอาญาจะต้องดำเนินการผ่าน ช่องทางการทูตของทั้งสองฝ่าย

พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๖ ให้ อัยการสูงสุดหรือผู้ซึ่งอัยการสูงสุดมอบหมาย เป็นผู้ประสานงานกลาง

*** กรณีตัวอย่างราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องส่งหมายนัดและสำเนาคำฟ้องตั้งต้นไปประเทศ สหรัฐอเมริกา ซึ่งสหรัฐอเมริกาได้ทำสนธิสัญญากับประเทศไทยและมีพระราชบัญญัติความร่วมมือ ระหว่างประเทศในคดีอาญา ซึ่งหลักในสนธิสัญญาอเมริกาสงวนไว้ซึ่งความร่วมมือระหว่างประเทศและ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของรัฐเท่านั้น กรณีราษฎรเป็นโจทก์จึงไม่สามารถดำเนินการ ส่งหมาย นัดและสำเนาคำฟ้องไปต่ออเมริกาโดยใช้วิธีการทางสนธิสัญญาไม่ได้ แต่ถ้าศาลจะส่งวิธีทางการทูตก็ไม่ได้ เช่นกัน เนื่องจากตามประเทศที่ไม่มีความร่วมมือให้ส่งสนธิสัญญาทางการทูตจึงจะให้ดำเนินการตาม วิธีทางการทูต จึงมีการเสนอให้ใช้วิธีการส่งทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษ

.....

หัวข้อวิชา งานนิติการทั่วไปและงานนิติการคดี

วันศุกร์ที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๐๐ – ๑๖.๐๐ นาฬิกา

วิทยากร นางกัญจพร แสงเทศ นิติกรชำนาญการพิเศษ ,นางดวงใจ ดั่งวงศรีทอง
นิติกรชำนาญการ และนายสมยศ วงษ์ดี นิติกรชำนาญการ

---

๑. คำนิยาม “การยกร่างกฎหมาย”

“เป็นเรื่องของการเขียนและการเรียบเรียงข้อความในรูปแบบของกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับที่กำกับและควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคมและของเจ้าหน้าที่ผู้ใช้อำนาจรัฐ ด้วยถ้อยคำที่ถูกต้องแน่นอน และสามารถสื่อความหมายของกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับนั้นให้บุคคลทุกคนในสังคมเข้าใจได้ เช่นเดียวกับผู้ยกร่างกฎหมายเพื่อเสนอให้ผู้มีอำนาจในการบัญญัติกฎหมายพิจารณาว่าจะประกาศใช้ร่างกฎหมายนั้นหรือไม่ หรือควรแก้ไขกฎหมายนั้นประการใด”

๒. การยกร่างกฎหมาย

๒.๑ การยกร่างกฎหมาย

๒.๒ การพิจารณาร่างกฎหมาย

๓. การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย

๓.๑ เหตุผลที่จะต้องตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมายนั้น มีเนื้อหาสาระเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล แต่ขณะเดียวกัน กฎหมายก็เป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลประสบผลสำเร็จ

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบ หลักเกณฑ์การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย เรียกว่า “หลักเกณฑ์การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย (checklist) ๑๐ ประการ มีดังนี้

(๑) วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจคืออะไร

(๒) ใครเป็นผู้ทำภารกิจนั้น

(๓) มีความจำเป็นต้องตรากฎหมายขึ้นเพื่อให้การทำภารกิจประสบความสำเร็จหรือไม่

(๔) ความซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น

(๕) ภาระแก่บุคคลและความคุ้มค่า

(๖) ความพร้อมของรัฐ

(๗) หน่วยงานที่รับผิดชอบ

(๘) วิธีการทำงานและการตรวจสอบ

(๙) อำนาจในการตราอนุบัญญัติ

(๑๐) มีการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานอื่นผู้ที่อาจได้รับผลกระทบจากการมีกฎหมายนั้นแล้วหรือไม่

๔. โครงสร้างและแบบของกฎหมาย

๑. บันทึกหลักการและเหตุผล

๒. ร่างพระราชบัญญัติ

๓. คำปรารภ

๔. บทจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ

๕. วันใช้บังคับ
๖. บทยกเลิกกฎหมาย
๗. บทนิยาม
๘. มาตรการรักษาการ
๙. บทเฉพาะกาล
๑๐. บัญชีท้ายพระราชบัญญัติ
๑๑. การแบ่งหมวดหมู่กฎหมาย

๕. ขั้นตอนการเสนอร่างกฎหมาย

หน่วยงานเจ้าของเรื่อง สำนักกฎหมายและวิชาการ ศาลยุติธรรม ส่งเรื่องให้ กบศ. ประชุม รับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และจัดทำคำชี้แจง สรุปความจำเป็นในการตรากฎหมาย เสนอไปพร้อมร่างกฎหมาย เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา เมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบจากนั้นส่งเรื่องให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากลับกรอง และเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และเสนอกรรมาธิการวิสามัญ เมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเห็นชอบให้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย ก็นำขึ้นทูลเกล้าเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย และประกาศราชกิจจานุเบกษา

.....